

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ

ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA PROGRAMI

A1 TÜRK DİLİ VE YAZINI DERSİ

UZUN TEZİ

“DÜNYAYI DOĞA’NIN GÖZÜNDEN ALGILAMAK”

Kılavuz Öğretmen: Havva Reyhan

Öğrencinin Adı: Eylül

Öğrencinin Soyadı: Kabakcı

Diploma Numarası: D11290055

Ödevin Sözcük Sayısı: 3707

ARAŞTIRMA SORUSU: Hakan Bıçakçı’nın “Doğa Tarihi” adlı yapıtında odak figür Doğa’nın kişiliğinin ve yaşamsal kararlarının oluşmasında içinde yaşadığı çevrede var olan algı yönetiminin etkisi nedir?

ÖZ (ABSTRACT)

Uluslararası Bakalorya Programı A1 Türk Dili ve Yazını dersi kapsamında hazırlanan bu tezde; Hakan Bıçakcı'nın "Doğa Tarihi" isimli romanındaki odak figür Doğa'nın, hayatında meydana gelen değişiklikler doğrultusunda, kendi algısının yönetimini ve ruhsal dengesini yitirmesinin ardında yatan sebepler açıklanmaktadır.

Çalışmanın giriş bölümünde; algının ve algı yönetiminin tanımı ile birlikte algıyı etkileyen faktörler, Doğa'nın kişilik özellikleri ve yaşadığı olaylar ile bağdaştırılarak ele alınmıştır. Algıyı faktörlerin hangilerinin, Doğa'nın hangi özellikleri ile bağlantılı olduğu ve bu faktörlerin Doğa'nın algısını nasıl etkilediği anlatılmıştır.

Çalışmanın devam eden gelişme bölümünde iki ana başlık ve bu ana başlıkların ikincisine bağlı olarak geliştirilen iki de yan başlık bulunmaktadır. Bu başlıklardan ilkinde; Doğa'nın geçmişten gelen anılarını silmeye çalışmasının fakat bunun başarısız oluşunun, odak figürün algısı üzerindeki etkisi anlatılmaktadır.

Gelişme bölümünün ikinci ana başlığında ise; Doğa karakterinin plaza yaşamında başına gelen olayların Doğa'nın algısına olan etkisi, plaza yaşamının stres içerikli ortamı ile arasında bağlantı kurularak açıklanmaktadır. Daha sonra odak figürün algısına olan bu etki, iki ayrı yan başlık altında, Doğa'nın yaşadığı ruhsal denge kontrolünün yitimi ve benlik karmaşası olarak detaylandırılarak, romandaki olaylar ile bağlantısı kurularak anlatılmıştır.

Çalışmanın sonuç bölümünde ise; Doğa'nın yaşadığı bu değişimin toplumsal baskı ile bağlantısı toparlanarak anlatılmış ve bu bağlantının günümüz dünyasındaki bireyler üzerindeki etkisi anlatılmıştır. Ayrıca kaynakça bölümünde çalışma esnasında kullanılan birincil ve ikincil kaynaklar belirtilmiştir.

İÇİNDEKİLER:

1.GİRİŞ: ALGI YÖNETİMİ VE BİREYİN YAŞAMINA ETKİSİ.....	4
1.1. Algılamayı Etkileyen Faktörler.....	5
1.1.a. Şema.....	5
1.1.b. Motivasyonel durum.....	5
1.1.c. Ruh Hâli.....	6
1.2. Hedefi Etkileyen Faktörler.....	6
1.2.a. Anlaşılabilirlik.....	6
1.2.b. Sosyal Statü.....	6
1.2.c. İzlenim Yönetimi.....	7
2.GELİŞME.....	7
2.1. Doğa'nın Kişiliğinin Oluşmasında Algıda Seçicilik.....	7
2.2. Plaza Yaşamının Doğa'nın Algısına Etkisi.....	10
2.2.1. Algı Yönetiminde Esaret Konumu Ve Benlik Karmaşası.....	13
2.2.2. Ruhsal Denge Kontrolünün Yitimi.....	14
3. SONUÇ.....	18
4. KAYNAKÇA.....	20

1.GİRİŞ: ALGI YÖNETİMİ VE BİREYİN YAŞAMINA ETKİSİ

Algı, “bireyler tarafından hisleri sayesinde edindikleri bilgileri anlamak ve içinde buldukları dünyaya düzen vermek için, seçme, organize etme ve yorumlama işlemidir” biçiminde tanımlanmıştır. Bir bireyin algısının değişmesinde bireyin normal hayat düzeninin değişmesi, başka bir yöne doğru ilerlemeye başlaması rol oynamaktadır. Algı yönetimi ise bireyin kendi algısının çevresi tarafından kontrol edilmesi olarak tanımlanabilir. Bu kontrol, bireyin yaşadığı olaylar sebebiyle bilinçaltında yatan bazı düşüncelerin değişmesi yoluyla olabileceği gibi, kişinin çevresi hakkındaki gözlemlerinin kendi hisleri tarafından yanlış yorumlanması ile de gerçekleşebilir.

Hakan Bıçakcı'nın “Doğa Tarihi” isimli romanında da odak figür olarak betimlenen karakterin, Doğa'nın, hayatındaki değişimler doğrultusunda, algısını ve ruhsal dengesini kaybedişi anlatılmaktadır. Bir Plaza şirketinde iyi bir pozisyona sahip olan, güzelliğine ve iyi bir sevgili sahibi olmaya önem gösteren Doğa'nın hayatı, işteki pozisyonunu kaybedişi, sevgilisiyle ayrılışı ve bulunduğu ortamdaki en güzel kadın olmadığının farkında varışı ile yön değiştirmiştir. Doğa gibi her şeyin en iyisi olmak isteyen bir karakter için, bütün en iyi olduğu alanlarda yaşadığı bu düşüş; onun sinir sisteminde bazı değişikliklere yol açmıştır. Bu değişiklikler doğrultusunda, eski yaşamına karşı bir özlem duymaya başlayan Doğa, önce sanrılar görmeye başlamış ve bunun ardından da ruhsal dengesini kaybederek intihar etmiştir.

Doğa'nın algısını etkileyen birkaç faktör vardır ki bu faktörler; günümüz dünyasında da insanların algısında değişikliğe sebep olmaktadır.

1.1 Algılayıcı etkileyen faktörler:

1.1. a. Şema: Bilginin daha önceki tecrübelerle ilgili olarak organizasyonu ve yorumlanması.

Hakan Bıçakcı'nın "Doğa Tarihi" isimli romanındaki odak figür Doğa; kendi bilinçaltında, farkında dahi olmadan bu şemayı yapmaktadır. Geçmişten beri annesi ve babasının ilişkilerinden öğrendiklerini, kendi özel hayatında kullanmaktadır. Fakat annesi ve babasının boşanmasının ve babasının başka biriyle evlenmesinin ardından Doğa'nın bu bilgi birikimi sallantılı bir hale gelmiştir çünkü o güne kadar ilişkiler hakkında edindiği bütün bilgiler bir anda yok olmuştur. Aynı şekilde, iş yerinde çalışan ve Doğa'nın kendisine rakip olarak bellediği Alev'in, Doğa'yı bir kereye mahsus iş konusunda geçmesi, Doğa'nın iş performansına çok daha temkinli yaklaşmasına ve bundan sonraki işlerine yönelik korkunun artmasına neden olmuştur. Bu durumlar da; Doğa'nın algısının, yaşadığı olaylar ve edindiği deneyimler doğrultusunda şekillendiğini göstermektedir.

1.1. b. Motivasyonel durum: Algı zamanında algılayıcının: ihtiyaçları, değerleri ve arzuları.

Doğa, şuanki sevgilisi Onur ile birlikte bile; üniversite yıllarında beraber olduğu eski sevgilisi Ulaş'ı düşünmektedir. Doğa'nın şefkat ihtiyacı, onun geçmişte duyduğu özlemin artmasına neden oluyor. Bu durumlar, Doğa bir ilişkiye başlarken veya bir ilişkideyken verdiği kararları etkilemektedir. Bu kararları verirken çektiği zorluk, zaman zaman onun yanlış kararlar vermesine ve bundan dolayı ilişkilerinde başarısızlıklar yaşamasına neden olmaktadır.

1.1.c. Ruh Hâli: Algılayanın, algı zamanındaki duyguları.

Doğa'nın yaşadığı olaylar ve bu olaylar sonucunda şuan yaşadığı zamandan kurtularak, uzaklaşarak, geçmişe dönme konusundaki arzusu, onun çaresizlik ve sıkışmışlık gibi bir sürü hisse sürüklenmesine neden olmaktadır. Kendini geçmiş ile şimdiki zaman arasında sıkışmış hisseden ve bu durumdan kaçışın çözüm yolunu bulamayan Doğa'nın kararları, o an hissettiği çözümsüzlük duyguları doğrultusunda şekillenmektedir.

1.2. Hedefi etkileyen faktörler:

1.2. a. Anlaşılmazlık: Belirsizlik. Belirsizlik artıyorsa, algılayan için doğru algılama zorlaşması

Doğa, üniversite yıllarında hep Ulaş ile evleneceğini ve hayatına onunla beraber devam edeceğini düşünürken, Ulaş ile yaşadıkları ani ayrılık, Doğa'nın gözüne kendi geleceğini belirsiz kılmıştır. Doğa gelecekte neler olacağını bilmeden ve hayal edemediğinden dolayı bir belirsizlik içinde yaşamaktadır ve bu da Doğa'nın bir çeşit panik içinde hayatını sürdürmesine neden olmaktadır.

1.1.b. Sosyal Statü: Bir kişinin, bir toplum ya da organizasyondaki gerçek ya da algılanan pozisyonu

Doğa içindeki hayattaki en önemli kavramlardan biri; toplumdaki yeridir. İş yerindeki en başarılı kadınlardan biri olmak; arkadaş grubundaki en güzel kadın olmak; çevresindeki insanlar arasında en iyi ve en zengin sevgiliye sahip olmak ve bunun gibi niceleri Doğa'nın hayatını şekillendiren faktörlerdir. Ancak bu konulardan birinin kayboluşu bile Doğa'nın iç

dünyasını bir kaosa sürüklemektedir ki yapıtta bunların hepsi arka arkaya kaybolmuştur. Önce Doğa'nın iş yerindeki pozisyonu Alev tarafından elinden alınmış, ardından en yakın arkadaşı Burcu kilo vererek arkadaş ortamındaki en güzel kadın haline gelmiş ve en son olarak da Onur Doğa'dan ayrılarak Doğa sevgilisi olmayan biri haline gelmiştir. Bu kadar çok değişimin bir anda yaşanması, Doğa'nın ruhsal dengesini ve karar verme mekanizmasını bozmuştur.

1.1. c. İzlenim Yönetimi:

Başkalarının izlenimi ya da algılarını kontrol etme teşebbüsüdür. Hedefler, algılayanın onlardan fazla gücü olduğu durumlarda, etkilemek için etkileme taktikleri kullanırlar. Bazı izlenim yönetimi taktikleri, hedef algı ve algılayan arasındaki davranışsal eşleşme, kendini destekleme, durumsal normlara uymak, diğerlerini takdir etmek ya da tutarlı olmaktır.

Doğa, karakteristik özelliği olarak insanların onun hakkında ne düşündüğünü çok umursayan bir insandır. Bu sebepten dolayı; herhangi bir konuda biri Doğa'nın önüne geçtiğinde, Doğa, tekrar eski pozisyonunu almak için çaba sarf etmektedir fakat bu çabası gerçekten o pozisyonu istediğinden değil, insanlar ne düşünür korkusundan kaynaklanmaktadır. Bu durum da Doğa'nın bazı kararlarının vakit kaybı olmasına ve Doğa'ya zarar verecek kararlar olmasına neden olmaktadır.

2. GELİŞME

2.1. Doğa'nın Kişiliğinin Oluşmasında Algıda Seçicilik

Doğa isimli karakter; başarılı bir işi olan, belirli bir hayat standardının üstünde yaşayan, oldukça güzel ve alımlı bir genç kadındır. Fakat bu alımlı genç kadının iç dünyası dışarıdan

görüldüğü gibi olmamaktadır. Doğa; geçmişte yaşadığı olayları, belleğinin en arkalarına atmıştır ve onları orada tutmak için büyük bir mücadele vermiştir. Bu mücadelesinin sebebi; Doğa'nın geçmişteki anılarının, ileride olmak istediği kadın profiline tamamen ters düşmesidir. Doğa, olmak istediği kadın olmuştur fakat o kadar fazla sayıda anıyı yok etmeye çalışmak, Doğa'nın gerek iş yaşantısında gerekse özel hayatında bir takım problemlere sebep olmuştur. Bu problemler, en başta Doğa'nın geçmişindeki figürleri, yeni yaşantısındaki figürler ile karşılaştırması nedeni ile ortaya çıkmıştır. Bu karşılaştırma bir süre sonra Doğa'nın algısında derin boşluklar açılmasına neden olmuştur.

Doğa'nın üniversite okuduğu yıllardaki sevgilisi Ulaş, Doğa'nın psikolojik bozukluğunun başlamasındaki en temel sebeptir çünkü Ulaş ile Doğa'nın geçmişte yaşanmış olan bu ilişkileri, Doğa için yaşadığı diğer bütün ilişkilerden daha fazla anlam ifade etmektedir. Doğa'nın hayatı boyunca yanında gerçekten olduğu gibi davrandığı tek insan Ulaş'tır. Dolayısıyla Doğa, hayal ettiği kadın olmak yolunda ilerlerken, Ulaş ile ilgili anılarını belleğinin en gerilerine atmıştır. Ulaş'ın Doğa'nın zihnine geri dönüşü, Doğa'nın onu sokakta eşi ve çocukları ile beraber görmesinden sonra olmuştur. Doğa, Ulaş'ı hayatına devam etmiş olarak gördükten sonra, her gün Ulaş ile yaşadığı anıları yavaş yavaş su yüzüne çıkarmaya başlamıştır. Onur isimli sevgilisi ile birlikleyken bile Doğa, Ulaş'ı düşünmeye başlamıştır. Bu durum bir süre sonra yalnızca anılarla sınırlı kalmamıştır ve Doğa'nın beyni, Onur'u Ulaş ile kıyaslamaya başlamıştır. Doğa, Onur'un her hareketinde, "Ulaş bunu bu şekilde yapmazdı, Ulaş böyle söylerdi" şeklinde karşılaştırma yapmaktadır. Ulaş ile ilgili anılarının bu denli yüz üstüne çıkması, geçmişinden gelen bütün anıların da ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Bütün bu anıların yüz üstüne çıkması, Doğa'nın eski kendini hatırlamasına neden olmuştur ve bu Doğa için korkunç bir şeydir. Çünkü Doğa'nın hayalindeki kadına dönüşümünde verdiği bütün emekler birer birer yok olmaya başlamıştır. Bu emeklerin yok oluşu ile birlikte Doğa, eski benliği ile yeni benliği arasında bir yerde sıkışıp kalmıştır. Örneğin; şirketinin

düzenlediği bir maskeli baloda Doğa, Onur ile dans ederken Ulaş'ı düşünmeye başlamıştır ve Ulaş'a ulaşmanın tek yolunun eski benliğine geri dönmesi olduğunu düşünmüştür. Ulaş ile birlikte iken, tırnaklarını yiyen bir kız olduğunu anımsayan Doğa, balonun ortasında tırnaklarını kanatana kadar yemiştir fakat bütün bunları fark etmeden yapmıştır. *“Gözleri tırnaklarına kaydı tekrar. İçinde onları yeme isteği uyandı birden. Tıpkı eski günlerdeki gibi. Yeteri kadar yerse, tıpkı o günlerdeki haline getirirse ellerini, başaracaktı. Isırmaya devam etti. Ulaş'ın kulak memesinde küçücük bir delik açıldı. Deliğin ardında bembeyaz bir ışık... Tünelin ucunda. İşe yarıyordu...”*¹

Doğa; istediği kadın olma yolunda ilerlerken istek ve arzularına yön vermeyi başarmıştır. Üniversite yıllarındaki Doğa; Ulaş ve Ulaş'ın renkli gömlekleri ile birlikte bir gelecek hayal ederken, bu geleceği arzularken; Plaza yıllarının Doğa'sı Onur'u ve Onur'un siyah cipini arzulamaya başlamıştır. Ne var ki; Doğa'nın Onur ile şekillendirdiği gelecek planları, geçmişinden gelen anıların su yüzüne çıkması ile yok olmuştur. Yapıtın bu bölümünde; algının değişmesinde, bireyin motivasyonel durumunun etkisi görülmektedir. Doğa'nın hayallerinin ve isteklerinin değişmesi ile birlikte, Doğa'nın algısı da değişime uğramaya başlamıştır. Örneğin; insanların anlattığı dertleri eski gibi yorumlayamamaya, onlar ile konuşurken sürekli düşüncelere dalıp gitmeye, çevresinde olup biten olayları normalde yorumlaması şekilden çok daha farklı bir biçimde yorumlamaya başlamıştır. Algısındaki bu değişim de, Doğa'nın yorumlama yeteneğini artık kendisinin kontrol etmediğini, geçmişinden gelen anıların ve çevresinin kontrol ettiğini göstermektedir.

Bir insanın, özellikle de Doğa karakteri gibi hırslı bir insanın, farklı bir benliğe bürünmek adına, o ana kadar yaşadığı bütün anıları bir kenara itip, silmeye çalışması, o kişinin algı yönetimine zarar verebilmektedir. Fakat bir kişinin kendi benliğini değiştirme ihtiyacı, bu

¹ (Bıçakcı, 131)

romanda olduğu gibi, çevrenin baskısının bir sonucudur. Çünkü toplum yapısı, her insanı belli bir tipte olmasını uygun görür ve bu amaç doğrultusunda birey üzerinde bir baskı uygular. Nitekim bu baskı, yüzeysel bir baskı değildir. Bireyin bilinçaltına, o kişinin olduğu şekilde toplum tarafından kabul görmeyeceğine dair düşünceler işler. Doğa karakteri de, yaşadığı metropol çevre tarafından kabul görmeyeceğini düşünerek, benliğini değiştirmeye çalışmış fakat en sonunda, bilinç üstüne çıkan onca düşünce altında ezilerek kaybolmuştur. Aslında bu toplum yapısı, Doğa'nın algısını sadece anılar yüz üstünde çıktığı zaman değiştirmemiştir. Kendisini ilk başta değiştirmeye çalışmasında da Doğa'nın algısını yönetmiştir.

Toplumdaki bir çok insan aslında bu haldedir fakat aynı şekilde bu çoğunluk, üzerlerindeki bu baskının farkında bile değildir. Doğa'nın durumunda olduğu gibi bazı insanlar bu baskıya dayanamayarak, kendi düşüncelerini yeniden ortaya çıkarma uğruna verdikleri savaşta kaybolup gidebilmektedirler. Geri kalanlar ise bu baskıcı yaşam şekli içinde ömürlerinin sonuna kadar devam etmektedirler.

2.2 Plaza Yaşamının Doğa'nın Algısına Etkisi

Doğa'nın algısının bozulmasında ve yaşam şeklinin değişmesinde rol oynayan en önemli karakterlerden ikisi Cengiz Bey ve Alev'dir. Cengiz Bey Doğa'nın ofisteki patronudur. Alev ise; ofiste Doğa ile aynı konumda bulunan bir kadındır. Doğa ile Alev birlikte Cengiz Bey'in altında çalışmalarına ve tamamen aynı konumda bulunmalarına rağmen Doğa; Alev ile sürekli bir rekabet içerisindedir. Cengiz Bey ne zaman bir sunum yapılması gerektiğini söylese ve bu sunumu hazırlama görevini Doğa'ya verse, Doğa gece gündüz, uyumaksızın bu sunumu hazırlamak için çabalamaktadır. Fakat bu durumun bilinçaltı derinliklerine inilirse; Doğa'nın bu sunuma yalnızca Alev'den üstün olduğunu kanıtlamak için bu kadar emek verdiği

görülmektedir. Doğa'nın iş yerinde bunca emek vermesinin, iyi görünmeye çalışmasının geçmişinden beri gelen egosunu tatmin etme ihtiyacıdır.

Doğa kendini, plazada geçirdiği günler boyunca devamlı olarak duygularını erteleme zorunluluğunda hissetmektedir. Kendini kötü hissettiğinde bile Alev'in orada onun işlerini yaparak, Cengiz Bey'in gözüne girerek Doğa'yı işinden edeceğini düşünmektedir. Aynı şekilde, şirketin düzenlediği balodan sırasında Ulaş ile ilgili yaşanan gelişmelerin ardından Doğa, kendini işe gitmeye, yani kendini plaza yaşamına devam etmeye zorlamıştır.

Doğa'nın bu her işte en iyi olma isteği romanın bir başka yan karakteri olan Burcu ile Doğa arasındaki ilişkide de ortaya çıkmaktadır. Burcu Doğa'nın en yakın kız arkadaşıdır fakat Burcu'nun Doğa'nın en yakın arkadaşı olmasındaki birincil sebep; Burcu'nun Doğa'dan kat kat kilolu olmasıdır. Doğa, Burcu ile gezerken; kendini buldukları ortamdaki en güzel insan gibi hissetmektedir. O yüzden Doğa'nın boş zamanlarında yapmayı en çok sevdiği aktivitelerden biri en güzel kıyafetlerini giyerek bir alışveriş merkezinde Burcu ile buluşmaktır. Ne var ki, romanın ortasından itibaren, yani Doğa'nın ruhsal dengesinin bozulmaya başlama anından sonra, Burcu da bir diyeteye başlayarak kilo verme sürecine girmiştir ki bu Doğa'nın en büyük kabuslarından birisidir. *“Burcu, neredeyse yirmi kilo vermişti ve taş gibi olmuştu. Kendisi de aşırı kilo aldığından aynı noktaya gelmişlerdi resmen. İster istemez aralarını bozacaktı bu gerçek. Bir daha Burcu'yu görmek istemiyordu Doğa. Hesabı istedi².”* Doğa Burcu'nun zayıfladığını gördükçe kendisinin kilo aldığı ile ilgili bazı paranoyak düşüncelere kapılmaya başlamıştır ve sebep odur ki yemek yemeyi kesmiştir. Fakat Doğa artık kendi algısını yönetemez bir hale gelmiştir ve algısındaki bu bozukluk Doğa'nın ruhsal sağlığı ile birlikte fiziksel sağlığını da etkilemektedir. Doğa yemek yememesine rağmen, her aynaya bakışında kendisinin kilo aldığını görmektedir. Bu da plaza yaşamının insan bilinçaltına yerleştirdiği düşüncelerden biridir aslında. Plaza-AVM yaşamı

² .(Bıçakcı, 188).

süren insanların, toplum tarafından belirlenmiş belirli vücut tipleri vardır ve bu vücut tipine uymamak, bu hayat şekline adapte olmuş insanlar için tehlike çanlarının çaldığı durumlardan biridir. İnsanları belirli bir fiziksel özelliğe sokma çabası da toplumun, birey üzerinde kurduğu baskılardan biri olup, yine toplumun bireylerin algısını yönetme çabasına örnek verilebilmektedir.

Günümüzde, Doğa gibi plaza-alışveriş merkezi ve rezidans üçlüsü arasında sıkışıp kalmış bireyler, bu yaşamın onlara getirdiği monotonluğu ve baskıyı gerek iş yaşamlarında gerekse, özel yaşamlarında hissetmektedirler. Bu monoton hayat ve üzerlerindeki baskı o insanların karar verme mekanizmalarını etkilemek ile birlikte, onları duygularını ertelemeye yönlendirmektedir. Hem iyi duygularını hem de kötü hislerini ertelemeye çalışan bu insanlar, bir süre sonra içlerinde biriktirdikleri onca duygu yükünün altında kaybolup gitmektedirler. Her ne kadar bazı insanlar bunun farkına varmasa da ya da bu durumla mücadele etmeyi öğrenebilse de; bazıları vardır ki onlar bu yükü taşıyamaz hale gelmektedirler. Hakan Bıçakcı da, romanda İnsanların duygularını ertelemelerine ve bu ertelemenin sonucunda algılarının değişmesine Doğa karakteri üzerinden bir eleştiri getirmektedir.

Doğa, Alev ile Cengiz Bey'i ne zaman bir arada görse; kendisinin plazadaki işinden olacağını, Cengiz Bey'in Alev'i Doğa'nın üstüne koyacağını düşünmektedir. Bütün bu yaşadığı sanrılar ve düşünceler, Doğa'nın psikolojik durumunu bozmak ile birlikte, iş performansını da düşüren unsurlardır. Fakat Doğa, bu karmaşık ruh halindeyken, bu düşünceler içinde kaybolup giderken, iş performansının düştüğünün farkında değildir. İş yaşamındaki statüsünün düşüşü, Doğa'nın gördüğü sanrılarının daha da şiddetlenmesine neden olmuştur. Bu noktadan sonra, kendi algısı üzerinde kurduğu kontrolü kaybeden Doğa, aradan geçen bir süreden sonra psikolojisi üzerinde kurduğu egemenliği de kaybetmeye başlamıştır.

Ayrıca Doğa; psikolojik bozulmasının dışarıdaki insanlar tarafından fark edilmediğini düşünmektedir. Aslında Cengiz Bey; Doğa'nın bu değişiminin farkındadır ve Doğa'yı bir süre sonra iş ortamından uzaklaştırmaya karar verir.

2.2.1. Algı Yönetiminde Esaret Konumu Ve Benlik Karmaşası

Doğa'nın işten uzaklaştırmasının birinci nedeni; gördüğü küçük adamlardır. Doğa'nın gördüğü bu küçük adamlar, ilk olarak, şirketin balosunda yaşananlardan sonra ortaya çıkmıştır. Doğa başta küçük adamları önemsememiştir fakat bir süre sonra bu küçük adamlar Doğa'nın günlük yaşantısını etkilemeye başlamışlardır. Örneğin; Onur Doğa'ya evlenme teklifi ederken, Doğa yemek masasının üzerinde gördüğü bu küçük adamlar nedeni ile ansızın gülmeye başlamış ve Onur'u bu şekilde kaybetmiştir. Aynı şekilde "*Cam odasının zemininde, toplantı odalarının karanlığında, espresso makinesinin üzerinde, abur cubur makinesinin içinde düğmesiz asansörlerin kabinlerinde, koridorlarda, Cengiz Bey'in odasında, PowerPoint sunumlarının köşelerinde...*"³ alıntısında da görüldüğü üzere, bu küçük adamlar Doğa'nın iş yerinde her yerde, her küçük köşede bulunmaktadır.

Doğa'nın küçük adamları, kendi benliğinin parçalarını yansıtmaktadırlar. Bu küçük adamların bazıları; Doğa'nın plaza yaşamını, bazıları annesi ile babası boşanmadan önceki yaşamını, bazıları ise Doğa'nın üniversite yaşamını temsilen orada bulunmaktadır. Sürekli Plaza-AVM-Rezidans üçlüsü arasında yaşayan Doğa ve Doğa gibi insanlar için, kendi benliğinin bu derece bölünmesi şaşırılması gereken bir durum değildir aslında. Geçmişinden silmeye çalıştığı anların verdiği stres ile birlikte birleşen, Plaza stresi Doğa'nın kişiliğini parçalamış ve psikolojisini bozmuştur.

³ (Bıçakçı, 176)

Bu psikolojik travma, bir süre sonra Doğa'nın babasının ölümü ile daha da artmıştır. Doğa rüyasında babasını ölü bir biçimde görmeye başlamıştır ve bunun üzerine bir psikiyatra giderek ilaca başlamıştır. Fakat kullanması gereken ilaç Doğa'ya kilo aldırarak bir ilaçtır ve bu durum, Doğa'nın kilo alması, Doğa'nın başına gelebilecek en kötü şeylerden biridir, özellikle de 'en yakın arkadaşı' Burcu bu denli kilo vermişken. Bu sebepten dolayı ilacı kullanmaz ve hastalığı ilerler. Her gün alacağı ilacı, odasındaki domuz kumbarasına atar ve bu domuzcuğun her geçen gün kilo aldığına dair sanrılar görmeye başlar. *“Domuz şişiyordu. Sabah akşam... İlaçları aldıkça... Doğa da şişiyordu, çirkinleşiyordu, çöküyordu, yaşlanıyordu. Tüm önlemlere rağmen”* ⁴ alıntısında da Doğa'nın her geçen gün artarak ilerleyen psikolojik çöküşü anlatılmaktadır.

Doğa'nın çevresinin onun üzerinde kurduğu bu baskı, Doğa'nın algısının değişmesine sebep olmuştur. Eskiden mantığı ile yorum yapabildiği bazı kavramlara karşı olan yorum yapabilme yeteneği kaybolmuştur. Örneğin; Cengiz Bey'in kendisine olan davranışlarını farklı yorumlamaya başlamıştır. Cengiz Bey Doğa'ya ne zaman “Bugün çok iyiydin Doğa.” gibi bir cümle kuracak olsa, Doğa hemen bunu “Ben iyiydim ama Alev benden daha iyiydi. Bunu söylemeye çalışıyor.” şeklinde algılamaya başlamıştır. Doğa'nın algısındaki bu bozukluk sadece çevresindeki insanlardan kaynaklanmamıştır. Aynı zamanda çevresindeki stresli iş ortamından ve insanları sürekli bir yarıştıymışçasına geçme isteğinden kaynaklanmaktadır. Çevresi tarafından oluşturulan bu en iyi olma baskısı, Doğa'nın üzerinde yeni bir algı yönetimi oluşturulmasında da etkili olmuştur.

2.2.2. Ruhsal Denge Kontrolünün Yitimi

Doğa'nın hayatı Ulaş ilgili gördüğü sanrılar ve babasının ölümü ardından çok farklı bir yöne yönelmiştir. Artık Doğa, kendi ruhsal durumunu kontrol edemez hale gelmiştir. Evde, aynanın

⁴ (Bıçakçı, 216)

karşısında betimlenen Doğa ile dışarıda iş arkadaşlarının ve ‘Facebook’ arkadaşlarının yanındaki Doğa arasındaki büyük bir fark oluşmuştur. Bu durum karşısında Doğa; aylar öncesinde gittiği bir falcının ona dediği sözün anlamını kavramaya başlamıştır. Falcı Doğa’ya; “*Senin içinde iki kadın var kızım*” (Bıçakçı,96) cümlesini kurmuştur fakat Doğa, bu cümlenin anlamını uzunca bir süre zihninde adlandıramamıştır. Zaman zaman bu cümleyi düşündüğünde; o kadınlardan birinin kendisi, diğersinin annesi ya da birinin kendisi ve öbürünün Alev olduğu hakkında teoriler geliştirmiştir. Ancak aradan geçen zamanın ve yaşanan onca olayın ardından Doğa’nın zihninde bulanık bir halde duran cümle, bir anlam kazanır hale gelmiştir. Bahsi geçen iki kadın da aslında Doğa’nın ta kendisidir; yalnızca biri Doğa kendi başınayken ortaya çıkan karakter, diğeri ise Doğa’nın insan içindeki karakteridir. *”Daha önce hiç düşünmemişti. Bu iki kadından biri kendisi, diğeri eski Doğa olabilirdi aslında. Belki de içindeki ikinci kadın Alev, annesi veya aynadaki yansıması değil, kendisiydi. Eski hali... Evet, falcı bunu ima etmişti.”*⁵ Bu hastalık “Çoklu Kişilik Bozukluğu” adını almaktadır. “Çoklu Kişilik Bozukluğuna” sahip bir birey, bulunduğu ortamlara göre farklı kişiliklere bürünmektedir ve ne zaman kişilik değiştirme durumunda olsa, bir önceki kişiliğinin yaptığı bazı davranışlar bilincinden silinmektedir. Bu durum ilk olarak Doğa’nın başına, şirket balosunda gelmiştir. Onur ile ettiği dans sırasında gördüğü Ulaş sanrılarının bir kısmını, gerçek dünyaya geri döndüğünde hatırlayamamıştır.

Bu hastalığın ortaya çıkmasının birincil sebebi, Doğa’nın üzerindeki baskı yüzünden algısının değişmesidir. Bu baskı, tamamı ile çevresinden kaynaklı değildir, Doğa’nın anıları silmek için kendi iç benliğine uyguladığı baskının da etkisi sonucu ortaya çıkmıştır. Doğa’nın iş yerinde otururken, renkli bir yapay şelalenin suyunun akışına dalıp giderek; Ulaş’ın renkli gömleklerini düşünmesi ve bunun sonucunda kendisini; bütün iş arkadaşlarının ortasında, şelalenin içinde Ulaş’a ulaşmaya çalışırken bulması da bu baskının bir eseridir ve bu an

⁵ (Bıçakçı,226).

Doğa'nın ruhsal denge kontrolünü yitirdiği anlardan yalnızca biridir. *“Doğa, eski günlere doğru çıktığı yürüyüşten sıçrayarak uyandı. Kendine geldiğinde, yapay çağlayanın altında sırlı sıklamdı. Saçları yüzüne, elbisesi üzerine yapışmıştı. Renkli suların bir kısmı şaşkınlıkla açılan ağzının içine dolmuştu.”*⁶ Doğa, bu anda da geçmişe yaptığı yolculuğun farkında değildir ve bir bakıma bilinci kapalıdır. O anda düşündüğü tek şey Ulaş'a ulaşmaktır yani geçmişine geri dönmektir çünkü Doğa yalnızca geçmişe dair anılarında kendi benliğini yeniden keşfederek, algı yönetimi yeniden kendi ellerine geçirebilmektedir.

Ne var ki, Doğa; anılarını o denli geri plana atmıştır ki; bu noktadan sonra onları bilinçaltından çıkarmak, dipsiz bir kuyudan su çıkarmaya benzemektedir. Eski benliğini yeniden su yüzüne çıkarması imkansız olsa da, Doğa; bunu yapabileceğine kendini o denli inandırmıştır ki, hayatının çoğu anında çabası bu yöndedir. Bu amacı doğrultusunda ilerlerken, kendi kişiliğinden, algısından hatta akıl sağlığından her seferinde küçük parçalar kaybettiğinin farkında bile değildir. Doğa'nın kendini bir amaca adayarak bu şekilde, şuursuzca ilerleme şekli romanın hem bu kısmında hem de Alev'i işte geçmeye çalıştığı kısımda ortaya çıkmaktadır.

Doğa'nın bu noktadan sonra ruhsal dengesini düzeltmesinin tek yolu ilaçları kullanmaktır fakat Burcu'dan dolayı da bu ilaçları kullanmayı reddetmektedir. Ancak yaşanan bunca olaydan sonra, özellikle de işten çıkarılmasının ardından, Doğa düzelmesinin tek yolunun ilaçları kullanmak olduğunu anlayarak, bu yolda adım atar ama Doğa'nın ruhsal dengesi bir kez bozulmuştur ve artık sağlıklı kararlar verebilecek bir halde değildir Doğa. Bundan dolayı ilaçları kullanmaya karar verdiğinde, bütün ilaçları bir anda alır ve bu şekilde Doğa, farkında bile olmadan, kendi hayatına son verir. *“Doğa, avucuna dökülen haplarla mutfağa gitti.*

⁶ (Bıçakçı, 178)

Kocaman bir bardak suyla hepsini içti. İyileşmeye direnmek çocukçaydı. Daha iyi olacağını biliyordu. Hatasını hızlıca telafi edip bir an önce iyileşmeliydi.⁷

Doğa'nın kendi hayatına son vermesinin arkasında yatan sebep psikolojisindeki hasardır. Bilincinden eski Doğa'yı silmek adına verdiği savaşı kaybeden Doğa, bu durumu kabullenerek, eski Doğa'ya dönmeye karar vermiştir fakat her şey için çok geçtir. Doğa, artık tek çareyi eski benliğine ulaşmak olarak gördüğü için bunu bir an önce elde etmek ister ve bütün içmediği hapları bir anda içer. Bu durum da Doğa'nın ne artık kendi kararlarına ne de artık kendi psikolojisine hakim olmadığının bir göstergesidir.

Doğa artık duygularını kontrol edememektedir. Duygularını kontrol edemeyişi, Doğa'nın gün içinde verdiği kararları da etkilemektedir. Yapıtın giriş bölümünde sağlıklı kararlar verebilen bir birey iken, Doğa artık bu özelliğini yitirmiştir. Toplumdaki sosyal statüsünün düşüşü, arzu ve isteklerinin değişimi, duygularını kontrol edemez hale gelişi, Doğa'nın kararları verirken şimdiki zamandan çok geçmiş bazında düşünmesine neden olmaktadır. Herhangi bir karar verirken, "Eski Doğa olsa ne yapardı?" cümlesini kurması, Doğa'nın sahip olduğu bilgileri, gerçek yaşama adapte edemediğini göstermektedir. O kadar uzun zaman harcayarak geliştirdiği yeni kişiliği ve bu yeni kişiliğinin beraberinde getirdiği bilgi birikimi de, Doğa'nın psikolojisi ve algısı ile birlikte kayıplara karışmaya mahkûm bir hâle gelmiştir.

⁷ (Bıçakçı, 225).

3. SONUÇ

Hakan Bıçakcı'nın "Doğa Tarihi" isimli romanı, günümüz dünyasında yaşanan olayları, distopik bir biçimde ele alan bir kurgu romanıdır. Romanda, odak figür olarak betimlenen Doğa isimli bir kadının, normal bir ruh sağlığından ve kendi kendine kontrol edebildiği bir algı düzeyinden, algısını kaybederek intihar etmesine kadar yaşanan olaylar anlatılmaktadır.

Odak figürün ruhsal dengesinin bozulması ve algısını yitirmesindeki en önemli etken, toplumun baskıcı yapısıdır. Bu baskının temel nedeni, toplumun, bireyleri belli kalıplara sokmaya çalışarak, herkesi bireyden çok bütüne çevirmeye çalışmasıdır. Özellikle de Plaza-AVM-Rezidans üçlüsü arasında sıkışıp kalmış insanlar fark etmeden bu baskının altına girerek kaybolup gitmektedirler. Kendi kişilik özelliklerini bir kenara bırakarak, toplumun dediği kalıba uymayan çalışan bireyler, altına girdikleri bu baskıyı algılayamayarak, kendi kişiliklerini, kendi benliklerini bir uçurumdan aşağı sürüklemektedirler. Bu kalıplaşma, gerek fiziksel özellikler bazında olsun, gerekse ruhsal özellikler bazında olsun, günümüz toplumlarının her birinde ayrı ayrı var olmaktadır.

Doğa'nın yaşadığı bu toplum yapısı, aslında günümüz toplumunun yalnızca bir yansımasıdır. Günümüzde her ülkede, her farklı kültürde bu tür bir baskı vardır ve monotonlaşan dünya düzeni içerisinde insanlar bu baskıya uyum sağlamaktadırlar. Fakat gerçek şudur ki, toplumun birey üzerinde kurduğu baskı, bireylerin yalnızca fiziksel özelliklerini bozmayıp, aynı zamanda psikolojilerini de bozmaktadır. Günümüzde hasta sayısında artış gösteren psikolojik rahatsızlıklar, toplumun baskısından kaynaklanmaktadır. Örneğin; anoreksiya adı verilen hastalık, bir bireyin sürekli olarak kendini kilolu görerek bu durumu geçirmek için yemek

yemeyi azaltması veya tamamen kesmesi olarak bilinen bir psikolojik rahatsızlıktır. Bu rahatsızlığın altında yatan temel sebep, bireylerin, yaşadıkları toplumun onları sokmaya çalıştığını kalıplara ayak uyduramaması bundan dolayı bilinçlerinin kontrolünü kaybetmeleridir. Bu ve bunun gibi bir çok rahatsızlık baskıcı toplum yapılarından ve onların bireyler üzerinde kurdukları algı yönetiminden kaynaklanmaktadır. Toplum, bireyler üzerinde kurduğu bu algı yönetimini, bireylerin ruhsal durumlarını, sosyal statülerini, arzularını ve geçmişten beri getirdikleri bilgi birikimlerini değiştirerek sağlamaktadır. Bu durumda, toplumun Doğa üzerinde kurduğu baskı, Doğa'nın eski benliği ile yeni benliği arasında sıkışıp kalmasına ve artık ne arzularına ne de kararlarına söz geçirememesine ve bunun bir sonucu olarak da kendini hayatına son vermesine sebebiyet vermiştir.

Aslında, bu romanda eleştirilen toplum düzeni, bizim yaşadığımız dünyanın toplum düzenine uzak değildir. Her ne kadar bu roman distopik temalı bir roman olsa da, eleştiri getirilen toplum düzeni günümüzdeki toplum düzenidir ve günümüzde, içinde yaşadığımız bu toplumda Doğa gibi, baskı altında ezilip giden ve kendi benlikleri, algılarını kaybeden karakterleri gözlemek mümkündür. Çünkü içinde bulunduğumuz bu toplumlarda geçmişten beri süregelen belirli bir kalıplaştırma isteği mevcuttur ve toplumlar, bu düzeni sağlamak uğruna, bireylerin psikolojilerini altüst ederek, bireyi birey olmaktan çıkarmakta ve onların algılarını yönetmektedirler.

4. KAYNAKÇA

- "Algı Yönetimi." - *Vikipedi*. N.p., n.d. Web. 11 Sept. 2011.
- Bıçakcı, Hakan. *Doğa Tarihi*. 1st ed. İstanbul: İletişim Yayıncılık A.Ş, 2014.
Print.
- TDK Büyük Türkçe Sözlük, 2005